

علوم و فنون ادبی

- ۱- گزینه «۱» - ویژگی‌های فکری شعر سده‌های پنجم و ششم عبارتند از: ورود اصطلاحات عرفانی، فراوانی وعظ و اندرز در شعر، فاصله گرفتن غزل از عشق زمینی، رواج هجو در شعر، رواج حس دینی، رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی.
(مژده عنبران) (پایه دهم - درس دهم - تاریخ ادبیات - سبک‌شناسی)
- ۲- گزینه «۴» - گزینه «۴» مربوط به ویژگی‌های زبانی شعر این دوره است. (مژده عنبران) (پایه دهم - درس دهم - تاریخ ادبیات - سبک‌شناسی)
- ۳- گزینه «۱» - بیت اول مربوط به سبک خراسانی و قرن چهارم است اما سه بیت دیگر متعلق به قرن‌های پنجم و ششم است. از ویژگی‌های شعری سبک خراسانی سادگی زبان شعر و کم بودن لغات عربی است در حالی که در قرن‌های پنجم و ششم زبان شعر از سادگی و روانی دور می‌شود و لغات عربی بیشتر به کار گرفته می‌شود. همچنین در این قرن‌ها آرایه ادبی نسبت به سبک خراسانی بیشتر به کار رفته است.
(مژده عنبران) (پایه دهم - درس دهم - تاریخ ادبیات - سبک‌شناسی - ترکیبی)
- ۴- گزینه «۳» - متن گزینه «۳» مربوط به قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم است زیرا نثر این دوره ساده و روان است و بیشتر به موضوع‌های حماسی، ملی و تاریخی توجه دارد و تقریباً خالی از واژه‌های عربی است. اما در گزینه‌های دیگر موارد زیر را می‌بینیم:
گزینه «۱»: به کارگیری جمله عربی در متن فارسی
گزینه «۲» و «۴»: استفاده از لغات عربی بیش از لغات فارسی (مژده عنبران) (پایه دهم - درس دهم - تاریخ ادبیات - سبک‌شناسی)
- ۵- گزینه «۱» - بررسی سایر گزینه‌ها:
گزینه «۲»: برخی از شعرا به سنت‌های ادبی و زبان پرصلابت گذشته وفادار بودند و برخی دیگر به زبان ساده و صمیمی کوچه و بازار روی آوردند. / شاعرانی که به زبان مردم عادی شعر می‌گفتند به آرایه‌های بیانی و بدیعی و سنت‌های ادبی کمتر پایبند بودند. / نگرش شاعران و نویسندگان نسبت به جهان بیرون از کلی‌نگری و ذهنیت‌گرایی به جزئی‌نگری و عینیت‌گرایی تغییر یافت.
گزینه «۳»: دایره واژگان با توجه به ارتباط با اروپا و ظهور علوم و فنون جدید گسترش یافت. / از نظر عروض و موسیقی نیز گروه سنت‌گرا بسیار پایبند بودند. / مسائل اخلاقی، مضامین کلی و ذهنی، عارفانه‌سرایي و غزل‌گویی تا حدی کارایی خود را از دست داد.
گزینه «۴»: ویژگی زبانی گزینه درست است. / شعرای این دوره نظری به تخیلات سراینده‌گان قدیم داشتند و با تأثیرپذیری از اوضاع اجتماعی نوآوری‌هایی در عرصه تخیل پدید آوردند. / درباره‌ی عینیت‌گرایی ... در گزینه‌های قبل اشاره شد.
(مژده عنبران) (پایه دوازدهم - درس چهارم - تاریخ ادبیات)
- ۶- گزینه «۱» - در ساختار و ترکیب دستور کلام، جمله‌ها درست‌تر و با طبیعت زبان هم‌آهنگ‌تر است.
(مژده عنبران) (پایه دوازدهم - درس چهارم - تاریخ ادبیات)
- ۷- گزینه «۴» - در این بیت «را» در معنای «برای» به کار رفته است: یک روز برای ما بر وصل لبست دسترس باشد؛ اما در سایر ابیات در معنای اصلی خود (نشانه مفعولی) آمده است. (مژده عنبران) (پایه دهم - درس اول - مبانی تحلیل متن - قلمرو زبانی)
- ۸- گزینه «۴» - نکات زبانی ابیات صورت سؤال بدین صورت است:
استفاده از «کجا» در معنای «که»، به کارگیری «را» به جای کسره «ب» در بیت اول (مغز کسی که جوشیده نیست)، دو حرف اضافه برای یک متمم (برو بر)، به کارگیری «را» در معنای «برای» در بیت دوم، (همه بیش و کم برای وی بگفتند)، به کارگیری دو واژه کهن (دژم - ابا).
(مژده عنبران) (پایه دهم - درس اول - مبانی تحلیل متن - قلمرو زبانی)
- ۹- گزینه «۳» - وزن بیت صورت سؤال بدین شکل است (مصراع اول بررسی می‌شود).
گه	نَع	رِ	زَ	دِی	بُل	بُل	گه	جا	مِ	دَ	رِی	دِی	گل
-	-	U	-	-	-	-	-	-	U	U	-	-	-
مفعول			مفاعیلن				مفعول			مفاعیلن			
- (مژده عنبران) (پایه دوازدهم - درس پنجم - وزن شعر فارسی)

۱۰- گزینه «۳» - علامت هجایی بیت مورد نظر بدین صورت است (فقط مصراع اول بررسی می شود):

صِیَ یا د ب دین ط مع ک خی زد
- - U - U - U U - -

علامت هجایی سایر ابیات:

گزینه «۱»:

چَ ما با ضَع فِ خُد در بَن دِ آ نیم
- - - U - - - U - -

گزینه «۲» و «۴»:

با ر دِ گر گر ب س ر کو ی دوست
ما ب ت یک با ر م قی ید ش دیم
- U U - - U U - - U -

(مژده عنبران) (پایه دوازدهم - درس پنجم - وزن شعر فارسی)

۱۱- گزینه «۴» - بیت صورت سؤال و گزینه «۴» هم وزن هستند (مصراع های اول بررسی می شود):

با ر ب یَف	کَ نَد شُ تَر	چُن ب ر سَد	ب مَن ز لی
هر گ ز مین	گَ مان ن بُد	با ت ک دو	س تی کُ نم
- U U -	- U - U	- U U -	- U - U
مفتعلن	مفاعِلن	مفتعلن	مفاعِلن

بررسی سایر گزینه ها: گزینه «۱»:

گر ب ر وَد	جا نِ ما	طَ لَ بِ وَص	لِ دوست
- U U -	- U -	- U U -	- U -
مفتعلن	فاعِلن	مفتعلن	فاعِلن

گزینه «۲»:

آن کس ک	مَ را ب با	غ می خاند
- U -	- U -	- - U
مفعول	مفاعِلن	فِعولن

گزینه «۴»:

شِ نی دَ مَت	ک نَ ظَر می	کُ نی بِ حَا	لِ ضَدَ عی فَا ن
- U - U	- - U U	- U - U	- - U U
مفاعِلن	فِعلاتِن	مفاعِلن	فِعلاتِن

(مژده عنبران) (پایه دوازدهم - درس پنجم - وزن شعر فارسی)

۱۲- گزینه «۱» - علامت هجایی بیت اول و تغییر کمیّت مصوت های آن بدین صورت است:

قِی مَ تِ عِش ق نَ دا نَد قَ دَ م صِد ق نَ دا رد
- U - - U U - - U U - - U U - -
سُس ت عَه دِی ک ت حَم مَل نَ کُ نَد با رِ جَ فا را

هجای سوم (ت) و یازدهم (م) مصراع اول کوتاه است که باید بنابر ضرورت شعری بلند تلفظ شود. (وزن شعر «فاعلاتن فعاتن فعاتن» است.)

بررسی سایر گزینه ها: گزینه «۲»:

با و رَزَ ما ت نَ با شد تَ دَ را بی ن ن گَه کن
تا بِ دا نی کِ چِ بو دَس ت گِ رِفِ تا رِ بَ لا را
- U - - U U - - U U - - U U - -

گزینه «۳»:

گر سَ رَم می رَ و دز عَه	دِ تَ سَر با	ز نَ بی چَم
تا بِ گو یَن دِ پَ سَز مَن	کِ بِ سَر بر	د وَ فا را
- U - - U U - - U U - - U U - -		

گزینه «۴»:

پی شِ ما رَس م شِ کَس تَن	نَ بُ وُد عَه	دِ وَ فا را
اَل لَ اَل لَه تَ فَ را مو	ش مَ کُن صَح	بَ تِ ما را
- U - - U U - - U U - - U U - -		

(مژده عنبران) (پایه دوازدهم - درس پنجم - وزن شعر فارسی - اختیارات شاعری)

۱۳- گزینه «۳» - در بیت سوم از اختیار شاعری «حذف همزه» استفاده نشده (فقط مصراع‌هایی که حذف همزه دارند در گزینه‌های «۱»، «۲» و «۴» بررسی می‌شوند): گزینه «۳»:

چَ نین جَ وان کِ تِ یی بُر قَ عی فَا رو آ ویز
 وَ گر نَ دِل بِ رَ وِد پی رِ پا ی بر جا را
 - - - U - U - - U U - U - U

بررسی سایر گزینه‌ها: گزینه «۱»:

تِ را دَ را یِ نِ دِی دَن جَ ما لِ طَل عَ تِ خیش
 در این گزینه همزه «آینه» حذف شده است: در این
 گزینه «۲»:

هـ مِ سَ لا مَ تِ نف سا رِ زو کُ نَد مَر دُم
 - - - U - U - - U U - U U U

در این گزینه همزه «آرزو» حذف شده است: نفسارزو

(نکته: حرف «آ» متشکل از همزه و مصوت بلند است که همزه حذف می‌شود و مصوت بلند باقی می‌ماند).
 گزینه «۴»:

کِ اخ تِ یا رِ مَ نَز دس تِ رف تِ تی رز شست

در این گزینه همزه «از» در دو مورد حذف شده است: مَنَز - تیرز (مژده عنبران) (پایه دوازدهم - درس پنجم - وزن شعر - اختیارات وزنی)

۱۴- گزینه «۳» - فقط وزن بیت سوم همسان دولختی است. (مصراع اول بررسی می‌شود):

ای	گُل	بُ	نِ	خَ	را	مان	با	دو	سِ	تان	نِ	گَه	کُن
-	-	U	-	U	-	-	-	U	-	U	-	-	-
		مفعول		فاعلاتن				مفعول		فاعلاتن			

بررسی سایر گزینه‌ها: گزینه «۱»:

از	بِه	رِ	خُ	دا	رو	یِ	مَ	پو	شَز	رَ	نُ	از	مرد
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
		مفعول		مفاعیل		مفاعیل		مفاعیل		مفاعیل		فاعولن	

گزینه «۲»:

خَ	دَن	گِ	عَم	زِ	از	هر	سو	نَ	ها	نَن	دا	خِ	تَن	تا	کی
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
				مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن			

گزینه «۴»:

ای	مَر	هَ	مِ	ری	شُ	مو	نِ	سِ	جا	نَم
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	-
		مفعول		مفاعیلن			مفاعیلن			

(مژده عنبران) (پایه دوازدهم - درس پنجم - وزن شعر - اختیارات شاعری)

۱۵- گزینه «۲» - در این مصراع هیچ‌گونه اختیار زبانی به‌کار نرفته است.

د	گر	ب	رو	ی	ک	سَم	دی	دِ	بر	ن	می	با	شد
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	-	-

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»:

د	ر	سَ	را	ی	ن	شا	ید	ب	رَا	ش	نا	یان	بست
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	-	-

بلند تلفظ کردن هجای کوتاه

حذف همزه

گزینه «۳»:

ب	رَا	بِ	دی	دِ	ی	سع	دی	گ	رت	گ	ذا	رَف	تد
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	-	-

حذف همزه

حذف همزه

گزینه «۴»:

سا	ز	سَ	ما	عِ	رُ	رُ	د	رَا	غو	ش	طب	ع	نیست
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-

بلند تلفظ کردن هجای کوتاه

حذف همزه

(مژده‌عنبران) (پایه دوازدهم - درس پنجم - عروض و تشخیص وزن)

۱۶- گزینه «۲» - در بیت دوم کلمات قافیه «بخت» و «وقت» هستند؛ حروف قافیه نیز «خَ» و «قَ» است. حروف این قافیه طبق قاعده «۲»

است یعنی مصوت + صامت + صامت که در هر دو کلمه باید عیناً تکرار شوند؛ اما صامت اول این دو کلمه مختلف هستند: «خ» و «ق»

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: کلمات قافیه: خویش (خود) - خویش (قوم)، حروف قافیه: «یش» / چون این دو واژه در معنی مختلف هستند، پس قافیه شدن آن‌ها با یکدیگر درست است.

گزینه «۳»: واژه‌های قافیه: «بگذری» و «کمتری» / حروف قافیه: «رَ» / «ی» حرف الحاقی

گزینه «۴»: واژه‌های قافیه: «داد» (عدل و انصاف) - «داد» (فعل دادن) / حروف قافیه «اد» این واژه‌ها نیز در معنی متفاوت هستند پس قافیه شدن آن‌ها درست است. (مژده‌عنبران) (پایه دهم - درس یازدهم - قافیه)

۱۷- گزینه «۱» - قافیه بیت اول طبق قاعده «۱» است، یعنی مصوت بلند «و».

کلمات قافیه: سخت‌گوی - گوی / حروف قافیه: «و» / توجه: صامت «ی» جزء حروف الحاقی به‌حساب می‌آید. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۲»: واژه‌های قافیه: جاهم - گناهم / حروف قافیه: «اه» طبق قاعده «۲» مصوت + صامت

گزینه «۳»: واژه‌های قافیه: یعقوب - خوب / حروف قافیه: «وب» طبق قاعده «۲» / «را» ردیف است.

گزینه «۴»: واژه‌های قافیه: ننگ - سنگ / حروف قافیه: «نَگ» طبق قاعده «۲» (مژده‌عنبران) (پایه دهم - درس یازدهم - قافیه)

۱۸- گزینه «۴» - قافیه در بیت چهارم درست است.

واژه‌های قافیه: «شهر» و «بهر» و حروف قافیه: «هَر» است که طبق قاعده «۲» درست است؛ اما کلمات سایر ابیات نمی‌توانند با یکدیگر قافیه شوند:

گزینه «۱»: واژه‌های قافیه: «باغبان - پاسبان» / حروف قافیه «اغ» و «اس» / در این دو کلمه، پسوند «بان» تکرار شده است که جزء حروف اصلی قافیه نیست.

گزینه «۲»: واژه‌های قافیه «جسمانی - روحانی» / حروف اصلی قافیه: «سَم» و «وح» که با یکدیگر قافیه نمی‌شوند اما شاعر با تکرار پسوند نسبت «انی» آن‌ها را با یکدیگر قافیه کرده که نادرست است.

گزینه «۳»: واژه‌های قافیه: لطف - عنف / حروف قافیه: «طَف» و «نُف». در هر سه مورد، قافیه باید طبق قاعده «۲» (مصوت + صامت + صامت) باشد یعنی هم مصوت و هم صامت‌ها مانند هم باشند. (مژده‌عنبران) (پایه دهم - درس یازدهم - قافیه)

۱۹- گزینه «۲» - بررسی آرایه‌ها:

مورد «الف»: دوست و پوست: جناس

مورد «ب»: شهریار مصراع دوم را از حافظ تضمین کرده است.

مورد «ج»: رود و سرود و مطرب - دست و پا و سر: مراعات‌نظیر (واژه‌های رود و سرود نیز جناس ناقص دارند).

مورد «د»: تلمیح به داستان زلیخا که بتی از مرمر داشت. (مژده‌عنبران) (پایه دهم و دوازدهم - ترکیبی - آرایه‌های ادبی)

۲۰- گزینه «۴» - به انال‌الحق گفتن حسین بن منصور حلاج در مصراع اول و شق‌القمر حضرت محمد «ص» در مصراع دوم اشاره دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: اشاره به بیرون آمدن ناقه حضرت صالح (ع) از دل کوه.

گزینه «۲»: اشاره به طوفان حضرت نوح (ع).

گزینه «۳»: اشاره به راهنمایی حضرت موسی (ع) در کوه طور. (مژده‌عنبران) (پایه دوازدهم - درس سوم - آرایه‌های ادبی)

۲۱- گزینه «۱» - لغاتی که معنی آن‌ها نادرست ذکر شده است: زلال: آب صاف و گوارا (گمراه شدن = ضلال) / الفغدن: اندوختن و جمع کردن /

اعراض: روی گرداندن (مژده‌عنبران) (پایه دهم - ترکیبی - لغت و املا - ترکیبی)

۲۲- گزینه «۴» - مفهوم بیت صورت سؤال و گزینه «۴» این است که درد عاشق را کسی داند که به آن درد گرفتار شده باشد. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: به‌دنبال درمان درد عاشق بودن

گزینه «۲»: درد عاشق هیچ‌دوایی ندارد به‌جز دچار شدن به درد عشق (درمان درد با درد)

گزینه «۳»: درد عاشق با مداوای حکیم درمان‌نشده است. (مژده‌عنبران) (پایه دهم - درس دوازدهم - معنی و مفهوم)

۲۳- گزینه «۲» - مفهوم بیت دوم همت طلبیدن از پیر و راهنماست. اما مفهوم مشترک ابیات ۱، ۳ و ۴ توصیه به غنیمت شمردن فرصت است.

(مژده‌عنبران) (پایه دوازدهم - درس پنجم - معنی و مفهوم)

۲۴- گزینه «۴» - مفهوم بیت صورت سؤال و بیت گزینه «۴» تحمل رنج و سختی‌های راه عشق است. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: از خود بی‌خود شدن با شنیدن بوی گل

گزینه «۲»: با شنیدن صدای بلبل و دیدن گل به یاد معشوق افتادن

گزینه «۳»: آرزوی فدا کردن جان برای معشوق (مژده‌عنبران) (پایه دوازدهم - درس پنجم - معنی و مفهوم)

۲۵- گزینه «۲» - مفهوم مشترک موارد «ج» و «د» خوش بودن درد عشق برای عاشق است به گونه‌ای که حتی از باغ و ورد و سلامتی و تندرستی هم

بهتر است.

مفهوم مورد «الف»: درد عشق را فقط به معشوق می‌توان گفت نه کس دیگر (درون خلوت ما غیر در نمی‌گنجد).

مفهوم مورد «ب»: رهایی از درد عشق ناممکن است. (مژده‌عنبران) (پایه دهم - درس یازدهم - معنی و مفهوم)